

порушення (словотворення, скорочення, імітація акценту тощо) раптом підхоплюється, тиражується і входить в канон.

Для підтвердження доцільності та плідності синергетичного підходу до дослідження інтернет-комунікації можна навести висловлювання В. Аршинова: «Саме тут ми маємо приклад тієї єдності принципів діяльності та комунікації, який в повній мірі розкривається синергетическим підходом. При цьому синергетичний підхід, фокусуючи увагу на комунікативної єдності експерименту, на його осмисленні в рамках мережевої, міждисциплінарної, «трансгресіоної» пізнавальної моделі, у якій знання, інструменти та прилади розглядаються як операційні посередники, і за допомогою яких породжуються нові смисли, та зустрічаються з категорією практики. Мається на увазі «зустріч» не тільки з філософією діалектичного матеріалізму, але і з гегелівської філософією, що творить дійсність духу. Ця зустріч в ході синергетичного перевідкриття комунікативної природи експерименту розширює також і загальний горизонт розуміння науки як феномена цивілізаційного, соціокультурного еволюційного процесу» [3].

Таким чином, синергетичний підхід до філософського осмислення мови в цілому та інтернет-комунікації, зокрема, можливий та плідний.

Список використаних джерел:

1. Назарчук А. В. Сетевое общество и его философское осмысление. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: es-dejavu.ru/w/WWW.html
2. Компанцева Л. Інтернет-лінгвістика: підручник / Л. Ф. Компанцева. – Луганськ: Янтар, 2012. – 300 с.
3. Аршинов В. И. Синергетика как феномен постклассической науки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: spkurdyumov.ru/.../sinergetika-kak-fenomen-postneklassicheskoy-nauki/

Шалдаісова Г.В.

аспірант,

Луганський національний університет імені Т.Г. Шевченка

СЕМАНТИЧНІ МОДЕЛІ ПРИЙМЕННИКОВИХ СЛОВСПОЛУЧЕНЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

У статті розглянуто семантичні моделі прийменникових словосполучень англійської мови, які систематизують вживання прийменників згідно з лінгвістичними та екстралінгвістичними відношеннями речей і запобігають помилкам.

Мовний механізм утворюється формально-семантичними тотожностями і протилежностями (за Ф-де Соссюром) [4, с. 41] – словами, словосполученнями, реченнями, компонентами слів за допомогою простих логічних правил або

операцій: інтеграції, дезінтеграції, структур, замін, доповнень, трансформацій та їх моделюванням. Ці операції призначені для мовленнєвої діяльності – передачі та отримання інформації.

Семантичні моделі-це мета і засіб мислення та говоріння. До них належать найбільш загальні, абстрактні за змістом слова, їхні компоненти і сполучення слів, які утворюють похідні формально-семантичні варіанти різного ступеня конкретності. Семантичні моделі прийменникових словосполучень, речень включають відношення між їхніми компонентами, які відображують реальні відношення між основними елементами людського буття – суб'єктом, об'єктом, обставинами дії чи буття [1, с. 28]. Це найзагальніші відношення простору та часу. Наприклад, обставинне прийменникове словосполучення простору можна відобразити так: хтось десь перебуває, рухається, діє у просторі. Така семантична модель розпадається на дві – статичну і динамічну [3, с. 35]. Першу можна відобразити сполученням прийменників умовного місця з іменниками та дієсловами: *be, work, walk, in, on, at, about a place*. Друга містить прийменники руху: *go to, in/ to, out of, through a place*.

Інші моделі можуть передавати синкретичні відношення: хтось десь перебуває, якимсь засобом рухається, працює. Наприклад: *work in/ on a place* – с. у б'єкт/місце, *go on/ by the road* – с. у б'єкт, місце, інструмент.

Іменники визначають вживання зв'язкових слів, наприклад: прийменник із *i*, до певної міри, дієслів. Прийменники можуть розрізняти градації відношень місця: *at /to / from/ in / out of / on / onto / off*.

Семантичні моделі є вихідними для утворення словосполучень, що відбивають взаємовідношення речей на різних рівнях розвитку матерії – фізичному, соціальному, ментальному. Наприклад: словосполучення типу *far from here*, що відображає просторове положення, може визначати ментальний процес з абстрактними іменниками: *far from reality, far from being so*; соціальні відношення – з особовим займенником або іменником із значенням людина: *far from him, far from people*.

З іншого боку, один прийменник може поєднувати словосполучення різних видів за їхньою функцією у реченні одним відношенням, наприклад, давального відмінку. Приклад: обставинне прийменникове словосполучення *go to the university*, об'єктне *write to somebody*, атрибутивне *be to smb's taste*.

Системні відношення треба виявляти і підкреслювати при викладанні граматики у зв'язку з численними помилками учнів та студентів при перекладі з англійської мови і, особливо, на англійську, коли калькування прийменникових відношень власної мови порушує мовну норму. Наприклад, у простому реченні *He goes to the university*, інколи вживають прийменник *in* за нормою російської мови. хоча український прийменник підказує необхідність вжити прийменник *to*, оскільки обидва позначають динамічне відношення. Словосполучення з дієсловом *speak* інколи вживають переважно з прийменником *with*, який позначає соціатив в обох мовах, хоча англійська норма допускає варіант-прийменник *to*. Так само у словосполученнях *gift to*

somebody, news to somebody вживають прийменник for за моделлю української, російської мов – дарунок, новина для когось.

Наведені приклади вимагають не тільки пояснення значень прийменників, а й вказання на зв'язок різних словосполучень з вихідною обставинною моделлю просторових відношень конкретних речей, інших обставинних, атрибутивних, об'єктних відношень. Наприклад, словосполучення – depend on somebody об'єктне, але утворене за моделлю обставинного hang on something / somebody, rely on somebody від lie on something. Прийменникові словосполучення мовної, розумової діяльності, відчуття та реакції, такі як speak, say, attend, listen to somebody, raise a glass to somebody, утворені за реляційною моделлю з відношенням давального відмінка. Словосполучення відчуття be cross, frightened, angry, satisfied with somebody пов'язані відношенням соціативу, можливо, походять від первинного словосполучення перебувати поряд з кимось – be with somebody. Словосполучення go by the road – йти дорогою, send by telegraph – надіслати телеграфом пояснюють вживання словосполучення більш абстрактного за змістом by means – засобом, яке містить у семантичній структурі значення орудного відмінка. Словосполучення look out of curiosity – подивитися з цікавістю має вихідну модель – подивитися з вікна, тобто з одного простору в інший.

Приклади показують+що в різних мовах можна дібрати еквівалентні словосполучення з подібних відношенням, переданим варіантом одного прийменника. Словосполучення buy something on credit – купити у кредит, можливо, походить від сполучення з дієсловом буття – бути на рахунку. З іншого боку, еквівалент прийменника (прийменник на вживається в історично ранішому та загальнішому словосполученні з української мові) – купити на гроші: це словосполучення більш типове для розмовного стилю. Йому відповідає англійське buy for money: в офіційній українській мові прийнято словосполучення купити за гроші. Словосполучення to his credit, honor – на його честь, можливо + вживається за первинною моделлю to credit, honor somebody – надавати честь комусь, чи більш загальною give something to somebody – давати щось комусь у семантичній єдності прийменника та дієслова [2, с. 8].

Словосполучення bushel to acre – бушелів на акр має в українській мові прийменник на, тотожній латинському per, як у прийменниковому словосполученні per cent. Вживання прийменника іо походить з моделі proportion of 1 to 2 – пропорція одного до двох.

Словосполучення feed from the island – годуватися на острові походить від feed from the land – годуватися з землі і далі-від feed from the spoon, plate – годуватися з ложки, тарілки. Словосполучення типу (he is) in his tenth – йому пішов десятий рік утворене уподібленням часу простору: українське – він у роках. Статичне словосполучення be on the day походить від динамічного fall on the day, яке, у свою чергу, утворене за словосполученням fall on the ground – впасти на землю, тобто за словосполученням простору.

Словосполучення типу on occasion, on different reason в українській мові мають еквіваленти з іншим прийменником – з багатьох причин, з приводу.

Словосполучення *by order, by profession* об'єднані відношенням орудного відмінка подібно до їхніх еквівалентів у російській, українській мовах – за наказом, за вказівкою, за професією: варіанти прийменників зумовлені тим, що прийменника орудного відмінка у слов'янських мовах немає. Прийменники *за*, по подібні до прийменника часу після (прийняття наказу).

Словосполучення типу *specialist in physics* поєднують інші словосполучення прийменником *in* за моделлю *in the sphere*, що походить від найпростішого конкретного відношення *in the space*. Порівнюємо українське – спеціаліст у галузі, спеціаліст в області. Але спеціаліст з фізики – англійський варіант *professor of physics*.

Словосполучення типу *on business* – у справі походить від словосполучення *on the job* – на роботі.

Відрізняються прийменниками словосполучення з назвами організації, закладів типу *committee for some problems* – комітет з якихось питань, російське, комітет по каким-то вопросам, але більш загальна міжмовна модель- щось для чогось: різномовні варіанти розрізняються у конкретному.

Складніше пояснити незбіг прийменників у міжмовних варіантах словосполучень типу *approve of the idea* – погодитися з чимось, підтримати щось. Можливо, це словосполучення містить еліпс слова – *approve some of the idea*.

Ряд словосполучень з іменниками відчуття типу *pleasant to look, smell, touch, feel* – приємний на смак, запах, погляд, дотик, відчуття має первинну модель *pleasant to somebody* чи, більш конкретно, модель *give to, come to somebody*, які визначають вживання прийменника для відображення напрямку відчуття.

Висновки. Семантичні моделі – обставинні прийменникові словосполучення із значенням просторових відношень лежать в основі багатьох варіантів словосполучень різного ступеня пов'язаності та конкретності, а також різних функцій у реченні. Такі варіанти можуть об'єднуватися одним прийменником та різнитися іменниками. Релевантними ознаками для семантичної моделі можуть бути лінгвістичні та екстралінгвістичні (конкретні) відношення: значення іменника, статичне чи динамічне значення дієслова. Міжмовні варіанти прийменникових словосполучень можуть різнитися наявністю чи браком прийменника, різними прийменниками, що пов'язано з різними сторонами одного поняття. Систематизація прийменникових відношень дає змогу запобігати калькуванню слов'янських прийменників при перекладі на англійську мову.

Список використаних джерел:

1. Ландгакер Р. У. Когнитивная грамматика. – М.: Б. И. – 1992. – 56 с.
2. Ткаченко Н. Д. Прагматико-етимологическая сущность американского варианта английского языка // Новая сов. Литература по языкознанию. – 1992. – 12 с.
3. Ятпель П. Синтагматика и прагматика предложного словосочетания в современном английском языке: Автореф-дисс. ... д-ра филол-наук / Київський інженерно-будівельний інститут. – К. – 1979. – 48 с.
4. Соссюр Ф-Де. Курс общей лингвистики // Труды по языкознанию. – М.: Прогресс, 1977.